

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У СФЕРІ КРЕДИТНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ВІДНОСИН

Тема статті є актуальною в сучасних умовах формування економічного механізму підприємницької діяльності, розвитку підприємництва в Україні і виходу із світової економічної кризи. Основною метою статті є обґрунтування шляхів фінансового та матеріального забезпечення виробничо-господарської діяльності і визначення пріоритетів цільових напрямків використання наявних коштів підприємства. Під час дослідження застосовувались такі методичні прийоми, як дедукція, аналіз та синтез, порівняння. Результати дослідження охоплюють всю систему фінансів, включаючи банківську сферу та сферу різного виду суб'єктів господарювання, існуючі механізми економічного та математичного аналізу, алгоритми прогнозування економічних ситуацій на національному та міжнародному рівні. На підставі результатів дослідження розроблено пропозиції щодо вдосконалення бухгалтерської звітності, що визначає наукову новизну дослідження. Обґрунтовано, що у процесі формування кредитно-інвестиційних відносин між фінансовими установами та суб'єктами господарської діяльності важливе значення має характер поданої підприємством інформації. Найбільш повною вона є у звітній бухгалтерській документації. Згідно міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та звітності підприємство може створювати будь-яке забезпечення, але при цьому потрібно наводити вичерпну інформацію про існуючі у нього групи забезпечень по кожному сегменту. В Україні вимоги до відображення забезпечень офіційно відповідає міжнародним стандартам. Але у фінансовій звітності немає можливості відобразити наявні види забезпечень окремими групами. В даний момент вони відображаються у згрупованому загальному вигляді кількома сумами. У балансі наводиться узагальнююча сума забезпечень по відповідному рахунку бухгалтерського обліку в складі пасиву балансу, в тому числі сума створених забезпечень на виплату відпуску і сума створеного додаткового пенсійного забезпечення – однією сумою. Узагальнююча сума отриманих і наданих забезпечень окремими сумами наводиться у відповідних графах приміток до звітності. При цьому, навіть при бажанні підприємства і банку створити альтернативне забезпечення виконання взятого на себе підприємством, в такого підприємства не було б можливості відображення інформації про таке забезпечення у його звітності, крім наведення такої інформації текстом у поясненнях до фінансової звітності на своєму офіційному сайті. Природа альтернативи забезпечення виконання зобов'язання передбачає можливість зміни предмету забезпечення зобов'язання за умови взаємної згоди сторін у будь-який момент чи етап міжгосподарських кредитних та інвестиційних відносин. Тому вважаємо за доцільне і пропонуємо у примітках до фінансової звітності включити додаткові графи «Забезпечення альтернативні надані» та «Забезпечення альтернативні отримані». Перспективами подальших досліджень є розробка методично-математичної моделі забезпечення фінансовими коштами підприємства для стабільного бізнесу відповідно до економічної ситуації.

Ключові слова: об'єктивні фактори ринку, методи економічних розрахунків, інвестиції, кредит, забезпечення виконання зобов'язань.

ВСТУП

Постановка проблеми. У зв'язку з нестабільною динамікою розвитку національної економіки вагомим значення набуває питання знаходження оптимальних варіантів для задоволення сукупних систем господарських цілей. Стрімкий розвиток економічних відносин та динаміка науково-технічного прогресу змінює самі параметри парадигм ринкових відносин.

Різноспрямованість науково-технічного прогресу приводить до різних результатів його впровадження. Його гуманізація призведе до стабілізації загальноцивілізаційних відносин. Впровадження новітніх технологій невпинно призводить до стрімкого скорочення зайнятого населення у виробничому циклі із подальшою зміною сфери актуальних професій. Цей процес постійний. Поступова роботизація та автоматизація технологій скоротить загальну кількість осіб, які потрібні для обслуговування виробничих циклів. Це призведе до

необхідності якісної зміни соціальної орієнтації бізнесу на глобальному рівні.

Принцип, за яким якість існування господарської одиниці визначається обсягом наявних в обігу фінансових ресурсів, втрачає свою сутнісну значимість через неспроможність оптимізаційної стабілізації її виробничо-споживацької сфери діяльності. На перше місце виходить питання пошуку варіантів додаткового фінансового забезпечення виробничо-господарський та інвестиційних відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ціла плеяда науковців світового рівня здійснювало розробку та впровадження методик, спрямованих на оптимізацію інвестиційно-кредитної діяльності фінансових установ, які були розроблені та обґрунтовані, а в подальшому і прийняті у міжнародній практиці як господарської, так і банківської діяльності.

Питаннями достатності ресурсного забезпечення господарської діяльності займалися вчені Джеймс Варнакут [1], Томас Пікетті [2], Джеймс Каррієр [3],

Нада Матта, Гасан Афіфі [7], Дан Ушер [8] та інші. За результатами огляду останніх досліджень і публікацій виявлено не вирішену частину проблеми у сфері аналітичного забезпечення, що полягає у відсутності розроблених методик для аналізу стану господарської діяльності на мікро- та макrorівні, які б враховували фактор часу, динаміку розвитку ситуативних ризиків господарської діяльності та міру їх впливу на господарські процеси.

Мета статті (постановка завдання). Основною метою статті є обґрунтування шляхів фінансового та матеріального забезпечення виробничо-господарської діяльності і визначення пріоритетів цільових напрямків використання наявних коштів підприємства.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Тривалий час в економічній науці основними засобами для організації виробництва вважались земля, праця та капітал. З часом ці фактори отримали агрегований зведений вигляд.

В сучасній теорії гостро постає проблема всебічного врахування фактору часу в господарському процесі. На сьогоднішній день даний фактор враховується при ретроспективному аналізі при розробці моделей превентивних заходів захисту фінансових інтересів сторін господарської діяльності [1]. Існуючі математичні моделі репрезентують розроблені економістами ситуації, за яких максимальна кількість невідомих факторів одночасного впливу не може перевищувати трьох чинників. Це обумовлено природою геометрії Евкліда та математики Піфагора, які є внутрішньою сутнісною базою сучасних систем оптимального відображення дослідних ситуацій. Сам механізм відображення дослідних ситуацій включає використання всіх можливих способів обчислення об'єктивної дійсності, розроблений сучасниками та їх попередниками.

Динамічний розвиток суспільних відносин, який обумовлює загальноцивілізаційний поступ, призводить до неспроможності банків здійснювати стабільний, постійний якісний правильний прогноз економічних відносин для врахування банківських інтересів. Це обумовлено застосуванням банками окремих модельних механізмів та методів розрахунку на протязі настільки тривалого часу, що їх застосування унеможлиблює якісний захист інтересів банку у перспективі на майбутнє. Це явище зумовлене моральною застарілістю обраних методик та алгоритмів аналізу і прогнозу перспектив економічного буття. За таких обставин банки вимушені захищати свої інтереси різними способами. Масовий характер таких дій призводить до економічних криз локально-державного та міжнародного рівнів [2; 3].

Кожне підприємство для здійснення своїх цілей повертає достатній обсяг ресурсів для їх втілення в життя пропорційно з власними планами. Діяльність економічної одиниці в залежності від галузевої приналежності своїм результатом має виробництво продукції, надання послуг або реалізація товарів. В основному на фінансовий результат підприємства впливають такі об'єктивні фактори ринку: особливості

споживацького вибору; бюджетні обмеження споживача; споживацькі переваги та стан конкуренції між виробниками, що проявляється у можливості задоволення споживацьких переваг через альтернативу задоволення потреб та їх рівень; наявність на ринку граничної норми заміщення представлених товарів. До суб'єктивних факторів відносять фактори та результати виробництва, що розкриваються у спроможності заміни факторів виробництва та його масштабу; організаційні та внутрішньо-соціальні відносини.

Підприємство, здійснюючи свою діяльність, не може розраховувати на постійність показників споживання своєї продукції та її однаково вартість впродовж тривалого часу. Це ситуативно впливає на фінансову спроможність реалізації планів та поставлених завдань. Бажаючи залучити максимальну кількість фінансових ресурсів підприємство звертається до фінансових установ. У даному дослідженні розглянемо проблемні питання новітнього банківського фінансування та кредитування.

З метою максимального залучення фінансових ресурсів у національну економіку України компетентними органами держави проведено цілий ряд заходів, серед яких:

а) впроваджено міжнародні стандарти економічної звітності для підприємств, оскільки вони є ключовими, хоча не первинними ланками будь-якої економічної системи;

б) з 1 січня 2013 р. введено нові правила звітності, бухгалтерського обліку та методичні рекомендації по ньому;

в) у практику банківської діяльності впроваджено загальноприйняті в міжнародному досвіді правила і стандарти банківської справи, здійснюється постійне оперативне оновлення нормативної бази, яка регламентує банківську діяльність у всіх її сферах; укладаються окремі угоди про співробітництво на світовому рівні.

Навіть при цьому відбувається процес скорочення активних банківських установ. За період із 2010 по 2016 роки припинило своє існування 64 банківські установи. Зараз в Україні залишається біля 65 діючих банків. Враховуючи історію існування цих банків, постає питання: чому, враховуючи весь наявний досвід, розмір проблемних активів призвів до закриття такої значної кількості банків?

Падіння купівельної спроможності із системною необхідністю реструктуризації бізнес-кон'юнктури в Україні, нестабільна позиція гривні на міжбанківському ринку – основні фактори ризику для всіх учасників фінансового ринку країни. Падіння купівельної спроможності обумовило припинення діяльності значної кількості підприємств, а частина населення, під впливом ситуації, змінює пріоритети і напрями використання наявних коштів [4; 5].

Необхідність забезпечення належного рівня конкурентної спроможності українського бізнесу зумовлює необхідність якісної перебудови виробничих циклів та оновлення обладнання підприємств. Нестабільна міжнародна ситуація призвела спочатку до погіршення, а зараз і повної дестабілізації міжнародного ринку сировини у всіх його структурних

елементах. Через це банку важко визначитись із видом іноземної валюти, яку варто використовувати для формування власних ресурсів міцності та резервів.

Проблемні активи – кредити банку – стають такими не одразу. Надаючи кредит, банк діє відповідно до законодавчо встановлених приписів. В той самий час в межах цих приписів банк намагається всесторонньо захистити свої інтереси. Постійно здійснюючи аналіз угод, що вже укладені, та оптимально прогножуючи необхідний рівень та обсяг залучених коштів у майбутніх угодах, банк варіює охоплені його діяльністю сегменти ринку і формує відповідну модель поведінки на цих сегментах.

Найбільшою небезпекою для будь-якого банку є неврахування показника ситуативного ризику, який в подальшому може призвести до неповернення кредитних або інвестиційних коштів. Такий ситуативний ризик, як правило, в кожному окремому випадку інший.

Якщо ж є комплекс подій, які до нього призвели, то стверджувати, що він випадковий, не можна. Тут постає питання оперативності реагування банківських служб на його виявлення. Кожна банківська установа має розроблену систему методик для аналізу ситуації на ринку відповідних країн своєї діяльності та міжнародному ринку, аналізу суб'єктів підприємництва, стосовно яких планується здійснювати вкладення. Всі ці методики є репрезентацією квінтесенції національного та іноземного досвіду у сфері банківських послуг. Через комплексність даних методик, простоту і зрозумілість, легкість сприйняття їх застосування є оптимальним.

Для банку винятково важливо надавати кредити на здійсненні, досяжні цілі. При цьому в новітньому математичному апараті, який використовується фінансовими установами, відсутня достатня кількість методик для врахування всіх існуючих факторів нашого динамічного світу. Процес оцінки бізнесу завжди мав свої галузево-секційні особливості, які зумовлені не тільки станом активного ринку, але і з вибраними механізмами його оцінки [6, 7].

Збільшення жорсткості нормативів Національного Банку України не свідчить про можливість позитивної динаміки росту господарських відносин в найближчому майбутньому. Такі дії є результатом необхідності зваженого, але більш ретельного відбору кандидатур – суб'єктів господарювання – власників об'єктів інвестування та кредитування.

Під час надання кредитів банківськими установами використовується ряд преференцій для окремих груп людей – акціонерів банку. Це може мати різні наслідки, але в жодній країні Євразії не здійснювалось наукових досліджень з метою встановлення, в якій мірі та чи в належному обсязі поверталися кредитні кошти банку його акціонерами у випадку банкрутства сторони [8].

Реальне застосування ефективних методик та існуючих інструментів економічного та математичного аналізу незворотно призводить до отримання якісних результатів в господарській діяльності.

Науково-технічний прогрес через свій природний нестабільний секційно-векторний розвиток

має найнижчий в кількісних параметрах рівень кредитування та інвестування, хоча і є нестабільно високовартісним. При цьому найсуттєвішими факторами виступають моральний та фізичний знос діючого або потенційного обладнання. Основна причина ризику для інвестування у придбання новітньої технології – ризик зміни вартості обладнання в сторону її зменшення. Іншу групу ризиків при кредитуванні формує група чинників, пов'язана із поверненням кредитів. Діяльність підприємства має різну природу та наслідки. Навіть надавши кредит банківська установа не має виняткового права на погашення кредиту за рахунок активів боржника, крім випадку наявності окремого договору про забезпечення по конкретному кредиту. У випадку недостатності обсягу забезпечення для покриття кредиту банк, в порядку встановленому законодавством України, погашає частину кредитних збитків.

Математично можна спрогнозувати і обчислити будь-яку кризу, а також забезпечення виконання зобов'язань для врегулювання криз.

Сучасні економісти на практиці прогнозують та математично обчислюють ризики, які є в кредитних і інших ринкових відносинах. Щоб унеможливити банкрутство фірми чи підприємства, економічний відділ чи група менеджерів вираховує шляхи подолання своїх зобов'язань щодо забезпечення через: резервний фонд, економіку витрат, страхування ризику, залучення інвестицій, державної дотації і тільки в останню чергу через кредити.

Важливе значення має характер поданої інформації підприємством. Найбільш повною вона є у звітній бухгалтерській документації. Згідно міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та звітності підприємство може створювати будь-яке забезпечення, але при цьому потрібно наводити вичерпну інформацію про існуючі у нього групи забезпечень по кожному сегменту.

В Україні вимоги до відображення забезпечень офіційно відповідають міжнародним стандартам. Але у фінансовій звітності немає можливості відобразити наявні види забезпечень окремими групами. В даний момент вони відображаються у згрупованому загальному вигляді кількома сумами. У балансі наводиться узагальнююча сума забезпечень по відповідному рахунку бухгалтерського обліку в складі пасиву балансу, в тому числі сума створених забезпечень на виплату відпусток і сума створеного додаткового пенсійного забезпечення – однією сумою.

Узагальнююча сума отриманих і наданих забезпечень окремими сумами наводиться у відповідних графах приміток до звітності. При цьому, навіть при бажанні підприємства і банківської установи створити альтернативне забезпечення виконання взятого на себе підприємством, у підприємства не було б можливості відображення інформації про таке забезпечення у його звітності, крім наведення такої інформації текстом у поясненнях до фінансової звітності на своєму офіційному сайті. Природа альтернативи забезпечення виконання зобов'язання передбачає можливість зміни предмету забезпечення зобов'язання за умови взаємної згоди

сторін у будь-який момент чи етап міжгосподарських кредитних та інвестиційних відносин. Тому вважаємо за доцільне і пропонуємо у примітках до фінансової звітності включити додаткові графи «Забезпечення альтернативні надані» та «Забезпечення альтернативні отримані».

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Наочні проблеми в сучасній економіці можна вирішити тільки шляхом удосконалення побудови методичних прийомів математичного та економічного аналізу. Для своєчасного забезпечення потреб управління в сучасній банківській системі є необхідною модернізація алгоритмів застосування існуючих та створених методів аналізу економічної

ситуації. Ця практична робота потребує часу. В ході її здійснення цілий ряд існуючих економічних та математичних методів може втратити свою актуальність. Але у практичному аспекті, в результаті її проведення будуть сформовані новітні системи вимог до функціонального апарату фундаментальних наук, що дасть можливість в подальшому розробити нові методи математичних та економічних розрахунків, за допомогою яких будуть вирішені ті проблемні питання, які станом на сьогодні призвели до виникнення такої економічної ситуації в Україні.

Перспективами подальших досліджень є розробка методично-математичної моделі забезпечення фінансовими коштами підприємства для стабільного бізнесу відповідно до економічної ситуації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Joyce I. Warnacut The Monetary Value of Time: Why Traditional Accounting Systems Make Customers Wait. – Published by Taylor & Francis Group, LLC, Milton, 2016.– 184 p.
2. Капитал в XXI веке / Томас Пикетти. – Москва «Ад Маргинем Пресс», 2015. – 592 с.
3. Carrier James G. After the Crisis Anthropological thought, neoliberalism and the after math. – Abingdon, «Oxon» 2016. – 212 p.
4. Alejandro Cremades. The Art of Startup Fundraising. – Published by John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, 2016.– 224p.
5. Sarah Newcomb. Loaded: Money, Psychology, and How to Get Ahead without Leaving Your Values Behind. – Published by John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, 2016.– 208 p.
6. Hicham Meghouar. Corporate Takeover Targets: Acquisition Probability. –Published by ISTE Ltd, London, 2016. – 240 p.
7. Nada Matta. Daily Knowledge Valuation in Organizations: Traceability and Capitalization / Nada Matta, Hassan Atifi, Guillaume Ducellier. – Published by ISTE Ltd, London, 2016. – 260 p.
8. Dan Usher. The Economics of Voting: Studies of self-interest, bargaining, duty and rights. – Abingdon, «Oxon» 2016. – 348 p.

Фендык Владимир Михайлович

ОБЕСПЕЧЕНИЕ ИСПОЛНЕНИЯ ОБЯЗАТЕЛЬСТВ В СФЕРЕ КРЕДИТНО-ИНВЕСТИЦИОННЫХ ОТНОШЕНИЙ

Тема статьи актуальна в современных условиях формирования экономического механизма предпринимательской деятельности в условиях глобализации, развития предпринимательства в Украине и выхода из мирового экономического кризиса. Целью статьи является обоснование путей финансового и материального обеспечения производственно-хозяйственной деятельности и определение приоритетов целевых направлений использования имеющихся средств предприятия. В ходе исследования применялись такие методические приемы, как дедукция, анализ и синтез, сравнение. Результаты исследования охватывают всю систему финансов, включая банковскую сферу и сферу различного вида субъектов хозяйствования, существующие механизмы экономического и математического анализа, алгоритмы прогнозирования экономических ситуаций на национальном и международном уровне. На основании результатов исследования разработаны предложения по совершенствованию бухгалтерской отчетности, что и определяет научную новизну исследования. Обосновано, что в процессе формирования кредитно-инвестиционных отношений между финансовыми организациями и субъектами хозяйственной деятельности, важное значение имеет характер представленной информации предприятием. Наиболее полной она есть в отчетной бухгалтерской документации. По международным стандартам бухгалтерского учета и отчетности предприятие может создавать любое обеспечение, но при этом нужно приводить исчерпывающую информацию о существующих в него групп обеспечений по каждому сегменту. В Украине требования к отображению обеспечений официально соответствует международным стандартам. Но в финансовой отчетности нет возможности отразить имеющиеся виды обеспечений отдельными группами. В данный момент они отражаются в сгруппированном общем виде несколькими суммами. В балансе приводится обобщающая сумма обеспечений по соответствующему счету бухгалтерского учета в составе пассива баланса, в том числе сумма созданных обеспечений на выплату отпусков и сумма созданного дополнительного пенсионного обеспечения - одной суммой. Обобщающая сумма полученных и выданных обеспечений отдельными суммами приводится в соответствующих графах примечаний к отчетности. При этом, даже при желании предприятия и банка создать альтернативное обеспечение выполнения взятого на себя предприятием, в такого предприятия не было бы возможности отображения

информации о таком обеспечения в его отчетности, кроме наведения такой информации текстом в пояснениях к финансовой отчетности на своем официальном сайте. Природа альтернативы обеспечения исполнения обязательства предусматривает возможность изменения предмета обеспечения обязательства при условии взаимного согласия сторон в любой момент или этап межхозяйственных кредитных и инвестиционных отношений. Поэтому считаем целесообразным и предлагаем в примечаниях к финансовой отчетности включить дополнительные графы «Обеспечение альтернативные предоставлены» и «Обеспечение альтернативные полученные». Перспективой дальнейших исследований является разработка методико-математической модели обеспечения финансовыми средствами предприятия для стабильного бизнеса относительно к экономической ситуации.

Ключевые слова: объективные факторы рынка, методы экономических расчетов, инвестиции, кредит, обеспечение выполнения обязательств.

Fendyk Volodymyr M.

ENFORCEMENT OF OBLIGATIONS IN THE SPHERE OF CREDIT AND INVESTMENT RELATIONS

The theme of the article is relevant in the current economic conditions of mechanism formation of entrepreneurship, business development in Ukraine and overcoming the world economic crisis. The main purpose of the article is justification of financial and material support of industrial and economic activities and prioritizing of target areas of enterprise's existing funds use. During the study, instructional techniques such as the deduction, analysis and synthesis, comparison have been used. The survey results cover the entire system of finance, including banking sphere and scope of various types of entities, existing mechanisms of economic and mathematical analysis, algorithms for predicting economic situations at national and international levels. Based on research, proposals to improve financial statements have been developed, defining scientific novelty of the study. It has been proved that in the process of formation of credit and investment relations between financial institutions and business entities, character of submitted information is important. It is reported most completely in the accounting records. According to international accounting standards and reporting company can create any provision, but it should give detailed information about the existing groups of provisions for each segment. In Ukraine demands to provisions officially correspond to international standards. But in the financial statements it is physically impossible to display provision of certain types of groups. Now they appear grouped in general terms in several amounts. The balance sheet provides generalized provisions for the appropriate amount of accounts as part of the balance of liabilities, including the amount of created provisions for the vacation payments and created additional amount of pensions - one lump sum. Generalizing amount of received and granted provisions in certain amounts is contained in the relevant notes graphs of the report. Thus, even if a company and a bank wish to create alternative fulfillment of enterprise, such enterprise would not have possibility of displaying information on a provision in its accounts, except information in the explanatory notes to the financial statements on its official website. The nature of alternative enforcement of obligation provides changes in subject of obligations enforcement under the mutual agreement of the parties at any time or stage of credit and investment relations. Therefore, we consider it appropriate and offer the notes to the financial statements as additional column "Providing alternative available" and "Providing alternative received". Prospects for further research is to develop a methodological and mathematical model of providing financial resources for sustainable business enterprises in accordance with the economic situation.

Keywords: market objective factors, methods of economic calculation, investment, loan, enforcement of obligations.

Одержано 17.04.2016 р.